

ספרוי — אוצר החסידים — ליאובאואריטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חופשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נג"מ זי"ע

שנייאורסאהן

מליאובאואריטש

•

יתרו

(חלק בו שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פאָרקווי

שנת חמישת אלפים שבע מאות שמות שונים וSSH לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת יתרו, יד-כ שבט, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY*

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehota.org / www.kehota.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehota.org

יתרנו ג

132

הקב"ה בתורה והודיעענו על ידי משה
ריבינו?*

ב. לבאורה יש לברר הטעם שקיים
שבע מצוות צריך להיות "מן שצוה
בזה הקב"ה בתורה כר", עלי"פ' מה
שכתבו הראשונים³ בהגדרת החילוק בין
התארים שמצוינו בונגע לאינזיה-יהודין:
גר תושב, בן נח (ועוד בעודה וריה
עכו"ם⁴, כתוי⁵) –

(6) אבל צ"ע כי מפשטות ל' הרמב"ם משמע
ש"הודיעענו כו" – קאי רק על לאחריו: שהקב"ה
הודיעע את בני ע"י משה רבנו שב"ג מקודם נצטו
בזה – אף שעפ"ז צ"ע למאי פפק"מ הודה ו –
ודוחק גודל לומר שהוא רק לישיב המקראות
ולכון מ dredש והודיעענו (ולא – והודיע") – כי לב"ג
אין נפק'ם בזוה. – וראה لكمן העරות, 17, 18. –
ואולי ייל דיבתת "מקודם" היא "מאמר המוסגר".
וראה لكمן בפניהם.

ולהעיר מצינו מהר"ן לרמב"ם הל' מלכים
כאנו שהביא מ庫ר לדבריו הרמב"ם⁶ מדרש "אמר
רבי חסידי אויה שמענו שיש להם חלק לעזה"ב
כו' איזה חסיד אויה זה והמקובל עליו שבע מצוות
מן פנוי שהן כתובין בתורה. וראה פ"י יד יהודה
עלשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ג פ"כ"א.
(7) וראה לך"ש חטטו ע' 59 ואילך. ח"ב ע'
140 ואילך. ובכ"מ.

(8) ח"י הרמב"ן והריטב"א למכות ט, א.

(8*) וראה רמב"ם שם פ"י ה"י ו"ב –
השניים דבענו נח עכו"ם וגר תושב. וראה لكمן
ריש סעיף ד מהצפער, לחם משנה רפי' שם.

(9) בריטב"א: ג' לשונות נאמרו בכותחים גור
תושב וכן נח וכותי. וברבנן⁷ במקום כתוי "וגור
המושכר בכל מקום". וצריך בירור בכל מקום
בפ"ע (ובפרט – בונגע לתואר הג') אם נשנה
ע"י הצענזואר.

* וראה לך"ש ח"ב ע' 140 הערכה .27

א. כתוב הרמב"ם בספר היד⁸: "משה
ריבינו לא הניח ה תורה והמצוות אלא
ליישראל שנאמר⁹ מורה קהילת יעקב¹⁰
ולכל הרוצה להtagger מישראל האומות
שנאמר¹¹ ככם כגר, אבל מי שלא רצה
אין כופין אותו לקבל תורה ומצוות, וכן
צוה משה ריבינו מפי הגבורה לכופף את
כל בא הארץ לקבל מצוות שנצטו בני
נח וכל מי שלא יוכל יתרוג".

משמעות לשון הרמב"ם מובן,
שהחיקוב "לכופף את כל בא הארץ
לקבל מצוות שנצטו בני נח" קשור
למתן תורה. והדבר מודגש ביתר שאת
בhalacha שלآخر זיה¹²: "כל המקבל שבע
מצוות ונזהר לעשותן הרי זה מחסידי
אותם העולמים כו' והוא שיקבל אותן
ויעשה אותן לפני שצוה בהן הקב"ה
בתורה והודיעענו על ידי משה ריבינו
שבני נח מקודם נצטו בהן".

נדריך להבין: מהי השיקות של
קיים בני נח את מצוותיהם לבני
ישראל, עד שМОוטל חיקוב על אדם
ミישראל "לכופף את כל בא הארץ"
לקיים שבע מצוות אלו?

גם יש להבין: מהו הקשר בין מתן
תורה ומשה ריבינו למצוות בני נח –
שקיים צורך לצורך "מן שצוה בהן

(1) הל' מלכים פ"ח ה"י.

(2) ברכיה לא, ד.

(3) ראה כס"ט שם, דמוקרו מסנהדרין נט,
רע"א (והובא ברמב"ם שם פ"י ה"ט).

(4) שלח ט, טו.

(5) ה"יא שם.

ועושה¹⁵ בשבע מצוות¹⁶. ולכן כתוב הרמב"ם שקבלתן ועתיקות צדיקות להיות "מפני שזו בהן הקב"ה בתורה והודיעענו על ידי משה רבינו"¹⁷, כיון שהחייב שלפני זה נטבל¹⁸.

אבל אין לתרץ כן בשיטת הרמב"ם – משני טעמים:

א) מהמשך לשון הרמב"ם
„והודיעענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטו בהן"¹⁹ (שהציווי לבני נח היה „מקודם“) משמע, לכארה, שהציווי לבני נח לא נטבל²⁰.

(15) ראה רמב"ץ שם: מפני מה אמרו ראה ז' מצות כו' ועמד והתרים להם שלא יחו מקבלין עליהם שכר אלא כמו שאנו מצווה ועושה וזה שקבלם על עצמו בב"ד של ישראל מלבד מזווה ועושה הוא.

(16) ראה בכל הניל – שות' וشب הכהן סל"ח ד"ה ועפ"ג דינאים אלו (אלא דמקשו עם הטעם שנקרוא מחסידי אואה²¹). ובספרו דעת קדושים לג' ואילך).

(17) בראב"ן וויטב"א לא נזכר שגר תושב ציריך לקבל מפני שזו בהן הקב"ה בתורה והודיעענו על ידי משה רבינו. ואילו נכלול זה בדרך ממילא כשמקבלים המצוות בב"ד של ישראל, שה גופה מורה שמקבלים באופנו הניל, כי בב"ד של ישראל תוקף כל הציווים (כולל אלה שנאמרו לפני משה), אך ורק מפני שכך צוה הקב"ה (אח"כ) בתורה והודיעענו על ידי משה רבינו – ראה פיה"מ להרמב"ם חולין ספ"ג.

ולהעיר מפי מים חיים (להפר"ח) לרמב"ם היל מלילים כאז, דפרש שזה המקור לדברי הרמב"ם

באן (גבוי ב"ג) "והוא שיקבל אותן כו'".

(18) ולהעיר מסנהדרין (נט), א) "כל מצווה שנאמרה לב"ג ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה". וראה פרשבי סנהדרין שם ד"ה לזה ולזה. ובהנסמן בהערה הבאה.

(19) וראה לשון הרמב"ם שם רפ"ט. וראה חמדת ישראל בקונטרס נר מצווה היל מליכים שם.

(20) דלא כארה לא ס"ל להרמב"ם דעתך

ש"ג רושב"ה הוא מי שקיבל על עצמו בבית דין של ישראל לקיים שבע מצות בני נח, וכיוון שקבלן בבית דין, הוא נקרא שבע מצות אלו מצווה ועושה, וכי היא אכן מצווה להחיות... ובן נח הוא שלא קיבלם בבית דין, אלא דקים לו שמקדים אותם מעצמו, והוא נידון בהם כמו שאינו מצווה ועושה²² (וגו' סתם הוא מי שאינו נזהר בשבע מצות²³).

ולפי זה נמצא לכארה, שבמתו תורה נטבל החיווי והציווי לבני נח על קיום המצוות שלהם, וכגדיתא בגמרא²⁴ על הפסוק²⁵ „עמד וימוד ארץ ראה ויתר גוים“ – „ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימים, עמד והתרין להן“, ומברואר בגמרא שם „לומר שאפילו מקיימים אותן אין מקבלים עליהם שכר... כמצוות ועושה, אלא כדי שאנו מצווה ועושה“, „אין מצווה לקיימן²⁶; ואילו שאז, במתן תורה, נקבע חירוב חדש בנוגע לשבע מצות אלו: הקב"ה ציווה בתורה שבני נח מהחויבים בשבע מצות – ובכך נתחדש דין חדש, שכאשר בן נח מקבל שבע מצות בבית דין של ישראל, הוא נוחש „מצוות

10) ל' היריטב"א שם.

11) כ"ה בריטב"א שם. ובראב"ץ; וגוי המוזכר בכל מקום הוא ב"ג שלא הוחזק אם מקדים מזות שליהם אם לאו ומסתמא אין רבו מקיימים אותן לפיכך כו'. וראה ספרי ר"פ ברכה עה"פ ה' מסני בא: „אלא אפילו שבע מצות שקיבלו עליהם ב"ג לא יכלו לעמוד בהם עד שפרקום ונתונים לישראל“. –

12) ב"ק לת. א. ועד"ז בע"ז, סע"ב ואילך – הובא ברמב"ץ וויטב"א שם.

13) חבקוק ג, ו.

14) פרש"י ע"ז שם – ג, רע"א.

כו" – כי שיוכותם של בני נח לתורה היא אדר ורך עליידי ישראל (שליהם ניתנה התורה).

אלא שעדין צריך להבין – מהי הסברת שיוכות זו (לחייב אדם מישראל להטעק „לכוף את כל באי העולם כו"?)?

ד. יתר על כן: מדברי הרמב"ם מובן, שהחיווב על בני ישראל „לכוף את כל באי העולם כו"י אינו שיקף להלכה „והוא שיקבל אותן... מפני שזו בהן הקב"ה בתורה כו":

הגאון הרוגצובי מבאר²¹, שלשิตת הרמב"ם שני סוגים במקימי שבע מצוות: (א) גר תושב, שהוא מי שקיבל בביטידין (בפני שלשה חברים) דוקא; (ב) בן נח שלא קיבל שבע מצוות בבית דין, ובכ"ז בזמן זהה שאין היובל נוהג (וממילא „אין מקבלין גר תושב"²²), אבל הוא מקיים שבע מצוות – גם הוא „מצוין עליו להחיתתו"²³.

וכיוון שאף בן נח שאינו גר תושב anno „מצוין עליו להחיתתו", בהכרח לומר שבמ"ש הרמב"ם „זו מה שרבינו ... לכוף ... לקבל מצות שנצטו בנח נח וכל מי שלא יקבל הרגג", כוונתו (איינה

(21) צפע"נ על הרמב"ם הל' איסוט' ב' פ"ד ה'ז. צפע"נ מהדורות הל' ע"ז פ"י ה'ז (לב, א. שם, סע'ג).

(22) בצפע"נ מהדורות שם מזכיר רך „ובבנ' היינו בזמן שאין היובל נוהג ... עכ"פ להחיתתו בזמה"ז דא"א לקלב גר תושב ס"ל לרביינו דציריך להחיתות". אבל בהל' איסוט' ב' שם כתוב „אבל בא לא זה (בלא קבלה בב"ז) או בזמן שאין היובל נוהג או הנה בגין בגדר בין המבואר בפ"ז שם ה'ז".

(23) רמב"ם הל' ע"ז פ"י ס"ה. הל' מיליה פ"א הל' שבת ספ"ב. הל' איסוט' ב' שם ה'ת. ה'ז.

(23)* וכ"ה לכאר' בשורת הצע"ז י"ד ספ"ג.

ב) תירוץ זה מיישב רק את דברי הרמב"ם בהלכה השניה (הנ"ל), שכן נח נחשב לגר תושב ולהחיד אומות העולם דוקא אם מקבל על עצמו ומקיים שבע מצוות „ מפני שזו בהן הקב"ה כו": אבל עדיין אינו מובן הדין (הנ"ל) שכטב בהלכה שלפני זה (בஹמשר לתחילת הלכה): משה רבינו לא הנחיל תורה והמצות אלא לישראאל כו" – „זו מה שרבינו כו" לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטו בנח נח/", (איין זה דין בקבלת המצוות עליידי בן נח, אלא) זהו ציווי על בני ישראל, שנליהם לכוף את בני נח על קבלת המצאות שלהם – וכי אייזו שיוכות יש בין קיום מצוות בני נח לישראל, עד שתוחחיבו „לכוף"?

ג. והנה, מקור הציווי הנ"ל לבני ישראל, י"ל שהוא מזה גופא ש„זו בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שנני נח מקודם נצטו בהן". דלאכורה: מפני מה הודיע לנו הקב"ה עליידי משה רבינו ו„זו בהן הקב"ה בתורה", „שהנחיל לישראל", על שבע מצוות בני נח? ומהו מובן לכארה שזו חובה על בני ישראל (וענין) „מקודם" שכטב הרמב"ם הווא מאמר המוסgro, שהציווי לבני נח התחיל מוקדם).

ועפ"ז יש לומר יתרה מזו – שהטעים לבך שיש חובה על בני ישראל „לכוף כו" הוא מצד זה גופא שנני נח צרייכים לקבל עליהם (ולקדים) שבע מצוות „ מפני שזו בהן הקב"ה בתורה

והתדרם להם – הלכה היא. וראה הערכה 15 דעתה הרמב"ן. וראה ביאור הר"פ פערלא לסתמ"ץ רס"ג ח"ג מלולאים ס"ח (רמו, ד ואילך).

[וכן משמע גם בקסף-משנה²⁶: על מה שכח הרמב"ם²⁷ בוגע לעבד שלא מל את עצמו, ש' מותר לקימנו ובלבד שיקבל עלייו שבע מצות שנצטו נני נח .. אבל אם לא קיבל עליו שבע מצות יهرג מיד" (וטעם הדבר²⁸, לפי ש"זוה משה כו' לכוф את כל באין העולם כו' וכל מי שלא יקבל יهرג"), השיג הראב"ד "אין לנו עתה להרוג איש", ועל כך כתב בקסף-משנה: "אין כאן השגה על דברי רבינו .. ואם אין ידינו תקיפה בעוננותינו לא מפני זה הוה ליה להנחת מלכתוב הדין".

ומזה מובן שהדין ש"זוה כו' לכווף כו' לקבל מצות כו' וכל מי שלא יקבל יهرג" הוא חיוב שעומד בתkapfo גם²⁹ בזמן זהה²⁸ כשאין היובל נהוג²⁹, וגם

(26) היל' מילה שם.

(27) כמ"ש בקסף שם.

(28) וגם הראב"ד לא פליג אלא על הדין ד' יهرג מיד" [טס' ל' הראב"ד] שבזמן הזה שאין לנו סנהדרין אין יכולות לדון דין גם בב"ג, כמובן במצוות הל' מילה שם), אבל לא פליג על הדין ד' יובל שיקבל עלייו שבע מצות". ויתריה מזו מוטיב הכתבים שם, ד"יל' דהרב"ד פליג רק על הדין ד' מגילע עמו .. או אם התנה כו', ד' מכיוון שבזמן הזה .. אין אנו יכולים להורגו .. אסור לקימנו .. ימכר מיד". וראה שיע' אדיה' מחד' ב' להל' שבת השידך לסי' רנוב טסי' דש (תיא), וראה הערכה הבאה.

(28*) ולדבריו משוע' עדיה' מחד' שם: ומה שהזכיר הרמב"ם ז' ליל' שבת שם מצות ב' נ' גבי עבד וממה הינו מושום שבלא'ה אסור לקימנו כלל אפילו בח"ל ובזה' לשיטתו בפ"א מה' מילה ובפי' ד' מה' איסורי ביאיה.

ולהעיר מצפיע' הל' מילה שם בתחלתו: ור"ל דפליגי אם עכשו בזה' כו'. ובhall' איסובי שם: אך נראה דעבד תושב כו' מקובלן לעולם כו' אבל מושון רבינו ספ' מה' שבת לא ממשע כו' וכן כאן כתוב להיפר.

(29) ולכואורה ייל' דמ"ש הרמב"ם בהל' מילה

(דוקא) לקבלה "בפני שלשה חברים" (בבית-דין) להעשות גר תושב, אלא אףלו לקבלה (סתם)קיימים שעם מצות (דין בן נח סתם), הינו, שהדין "לכוф את כל באין העולם לקבלה מזו נני נח" אינו תלוי בדיין גר תושב.

135

ועפ"ז יומתק דיקוק סדר לשון הרמב"ם בהלכה הניל, וזה לשונו: "זוה משה רבינו מפי הגבורה לכווף את כל באין העולם לקבלה מזו נני נח" וכל מי שלא יקבל יהרג. והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום וצריך לקבלה עלייו בפני שלשה חברים".

וזה שכח הרמב"ם "לכווף כו' לקבלה מזו נני נח" מבלוי להמשיך על אחר "(ליקבל מצות שנצטו) והוא גרים תושבים" וכיוצא בזה (על-דרך לשונו במקום אחר³⁴) – ממשמע, שהוא המქבל אותם הוא הנקרא גר תושב" ש"המקבל אותם הוא הנקרא גר תושב" הוא עניין בפני עצמן, ואיןו פירושו (ותנאי) לציווי "לכווף את כל באין העולם לקבלה מזו נני נח". ופשיטה שהציווי "לכווף את כל באין העולם לקבלה מזו נני נח" הוא לשם עניין זה גופא, שיקבלו המצוות שנצטו עלייהן, ולא כדי שיכנסו בגדר גר תושב".²⁵

(24) בהל' מילה שם גבי עבד. דאף שכח בהל' איסובי שם ה"ז "ולמה נקרא שמנו לבי שמורתנו לנו להושיבו בינוינו בארץ ישראל", הרי נקבע שמו גר תושב, וכמו שקוראו הרמב"ם בכל מקום, וכמ"ש כאן "והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום". וראה ראב"ד וכט' הל' ע"ז שם.

(25) וכדומכוה גם זה שבhazi'ו לכווף אומר הרמב"ם "ליקבל מצות שנצטו" – "ליקבל" סתם, ולא לקבלה בפני שלשה חברים (וראה לקמן בפניהם ובהערה (34).

לגר תושב פסק הרמב"ם³¹ ש„אין מקובלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג”.

וההפרש בין שני הדינים („צוה כר' לכוף כו' לקבל מצות שנצטו בנוי נח,” ו„גר תושב”):

זה ש„צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל בא הארץ לקבל מצות שנצטו בנוי נח” הוא: (א) ציווי כלל בוגע לעכ"ל בא הארץ; (ב) דין בחובים של ישראלי, עליהם לחייב את בני נח לקבל מצות שנצטו בנוי נח. ובדין זה (ג) חובת השתדלות ישראל שיקיימו בני נח המצוות אינה שיכת לאופן הקבלה מצד הבב”, ואינה מחייבת שהקבלה תהיה בפניהם שלושהחים (בית-דין ישראל); (ד) אופן

מאמר רע"ק במשנה שם „חביב אדם שנברא בצלם” (דגם) לב"ן נאמר – עפ"ש הרמב"ם בהל' מלכים. ע.ש.
(3) הל' מילה שם. ובשאר מקומות שהဟURAה

23 (32) משא"כ לדעת הראב"ד (הל' ע"ז והל' איש"ב שם) שבוגע לכמה דינים מקבלין אותן ולהעיר מכם היל' ע"ז שם שלדעת הרמב"ם, נראה לומר דהאי שאמ מעצמו קובל לעליו שבע מצות שאין מונעים אותו מישיבת הארץ ולא בא לומר אלא שאין ב"ד מקבלין אותן”. אבל ראה מ"ח מצוה צד.

(33) ולכואורה כהה בוגע להסתי דוחה ע' שכתב הרמב"ם שם הי"א, כל המקובל שבע מצות נזהר לעשותן הרי זה מהחסדי אזהה ע' ויש לו חלק לעשו"ב, שמלשון הרמב"ם משמע שככל ב"ג יכול להיות מהחסדי אזהה ע' כשם קובל שבע מצות גם שלא בפניהם ונזhor לעשונן (בפועל). וכదמכת מיטום לשונו, אבל אם עשאן מפני הבעל הדעת אין זה גר תושב ואינו מהחסדי אומות העולם”, דעתל” דהוא רק דין גור תושב, מי” איננו מהחסדי אזהה ע’.

(34) ועפ"ז יש לבאר דעת ר"מ (ע"י ס, ב)

כשאין ידינו תקיפה³²; משא"כ בוגע

„ובגלד שיקבל עליו שבע מצות ויהי” גר תושב – אין הכוונה שנעשה גר תושב ממש (שהרי אין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג), אלא שהוא “גר תושב” בפרט זה שקיבל עליו שבע מצות ב”ג (וכן יש לפреш גם ברמב"ם היל' שבת שטב). וכן משמע מסוים לשונו “ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג”, דלא כוארה נוהג “איין מקיימין عبد כהה אלא ביום שהיובל נוהג” כלשונו בהל' איס"ב פ"ז סה"ט. אלא שזו בא רק לפריש הדיון בוגע לגר תושב (אבל לא בוגע לעבד וזה שהוא רק כתוב “אלא היל' גר תושב מותר לקיים בעבודתו כשהוא גר תושב”) (והיינו שאירי שם ב„גר תושב” ממש**), ולכן כותב שאירי שם ב„גר תושב” (שהוא גר תושב) אלא ביום שהיובל נוהג”. ועכ"ע.
(30) וכן מוכח בתוית אבות פ"ג מי"ד דמפרש

* (3*) אבל ראה ב”ג לטיר"ז סדר"ז ד"ה והרמב"ם “איין מותר לקיים אאי"כ יהי” גר תושב ואין מקבלין גר תושב בזזהה”ז, וכך ר' רבינו (הטורו לא הזכיר זאת בתנה עליו כו'” מוסום “שאיין דרכו לחתוב אלא דברים הנוהגים בכ"ז”. וגם הבב' המשמיט בשערן שלו שם (סעיף ד כמ"ש בדרישה

ו! והנער שבערנו”ע או"ח ס"י דש ס"א כתוב (בוגע למלאכת שבת) פרט דיני عبد של אל וטבל אל ואבל עליו שבנע מצות בני נח הרי והוא גור תושב בו' ואם לא קובל עליו שבנע מצות בו. וכך בשוע"ז י"ז סק"כ ד"כ: ג' מתושב דורינו שקובל עליו שבנע מצות בו' – אף שהבב' בשוע"ז לא כתוב רק הדינים הנוהגים בהה”. ולהנער שהמג"א או"ח שם סק"יב בסוףו הוטף “ומשם בערמוב”ש איין מקבלין عبد וג' מתושב ביום זהה ע"ש בסוף"ב (לא כאותה צייל ספ"כ) – ראה תקופה לדוד לשוע'ש אוטה ה'. לקוב"ש חל"א ע' 127 הערא 59. וראה בהערה שלפני ג'.

**) והטעם לשינוי הלשנות ברמב"ם ייל כי בהל' איש"ב הרי זה כהמשמעותי גירות (גר תושב – כדלקמן בפונים טוסי והורה 52. משא"כ בהל' מזילה והל' שבת שם, שהמדובר בחויבי האדים בעבדו וכו').

תורה, שעלי-ידו נעשה בן נח לגר תושב
(מצווה ועושה³⁵).³⁵

ה. יובן בהקדם הדיק בלאשון הרמב"ם "צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם" – ולא "להשתדל" שכל באי העולם יקבלו³⁶ מצוות שנצטו בנוי נח, וכיווץ באיה – הינו שהציווי הוא אפילו באופן של "לכוף".

ויש לומר זה:

בנוגע לגר תושב ישנה מחלוקת:³⁷
אייזהו גר תושב, כל שקיבל עליו עליון בפני ג' חכמים שלא לעבוד עבודת כוכבים דברי ר'ם, וחכמים אומרים כל שקיבל עליו שבע מצוות שקבלו עליהם בני נח.

והנה, בכמה מקומות³⁸ פסק הרמב"ם כחכמים³⁹, שעליון לקיבול כל שבע המצוות. אורלים בהלכות איסורי ביאה⁴⁰ שינה בלשונו וכותב: "אי זה הוּא גֶּר תֹּשֵׁב, זֶה עָכוֹם שִׁקְבַּל עָלָיו שְׁלָא יַעֲבֹד כּוּם עַמְּשָׁר הַמְּצֻוֹת שְׁנַצְטוּ בְּנֵי נָח". ולכארה: כיון שעליון קיבל על עצמו את כל שבע המצוות, שבכללו גם "שלא לעבוד עבודת כוכבים" – למה ציין זאת כאן הרמב"ם בעניין בפני עצמו?⁴¹

הקבלה אינה מוכרת להיות דока "מן-פניהם"
שצוה בהן הקב"ה בתורה".³⁵

משא"כ גדר "גר תושב" הוא (א) דין רק בגין נח שזכה לקבל, (ב) ורק כאשר הקבלה על-ידי ב"ג היא "בפני שלשה חכמים"³⁴, (ג) ואופן הקבלה הוא "מן-פניהם" שצוה בהן הקב"ה בתורה" ("אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גור תושב").

כלומר, הדיון "לכוף את כל באי העולם לקבל בו" אינו עניין לדין קבלה (בבביה-דין של ישראל) שנתחדש במתנו

כל שקיבל עליו בפני ג' חכמים שלא לעבד ע"ז הוא גר תושב דהינו (ראה שם תודעה אייזהו) שמצוין להחיותו – דלאורה, אם עבר על שאר המצוות הרי הוא חייב מיתה (וכקשיית התוס' שם) – דיש לומר, דהבריתא שם איירוי במקדים כל ז' מצות, אלא שאעפ"כ אין מצוין להחיות** עד שייהי גר תושב, שזה נעשה ע"ז קבלת בפני ג' חכמים דוקא: לדעת חכמים – כל ז' המצוות, ולדעת ר'ם – מספק קבלה זה על ע"ז בלבד. וראה לקמן הערכה 51.

(35) לכארה מוכrho לומר כן – שהרי אי אפשר לכוף על הכוונה ואמונה שבלב. ויל' שבנ"י מהויב לעשות כל התלוי בו – ולכן עליון לחייב שקבלתו צ"ל מפני ש齊וחה הקב"ה (אף שאינו יכול לבונחנו בזיה). – ואולי ייל' בדוחק עכ"פ – שהב"ג צ"ל בדיור שהוא מקבל "מן-פניהם" ש齐וחה כו"ר.

* לדעת הראשונים הניל סעיף ב.

(36) להעיר מלשון המב"ט בקרית ספר לרמב"ם כאן (סוף אזהרת שחה).

.(37) ע"ז שם.

(38) היל' מלכים כאן. היל' ע"ז; היל' מילה והיל' שבת שבהערה 23.

(39) כמו"ש בכט"מ כאן. מ"מ לרמב"ם היל' איסוי' שם ה"ז.

(40) שם.

(41) גם היל' מלכים שם ה"ט בעיר שהשלימה" מפרט עד שיכפרו בע"ז כי יקבלו

*) אבל ראה שרויות ושב הכהן שם.

**) בטעמי שם מוחץ: הכל וזה שלא דנו ב"ג איינו חייב מיתה. אבל ראה צפוני להיל' מילה שם, לדעת הרמב"ם (ונוד רашוןוי) "לא בעני דין".

**) הינו בשער, שמושיבין אותו ביןינו ודואגים להחיותו (נד שנווהgan עם גרי תושב בדור ארץ וגמilitות חסדים כייראל" – רמב"ס היל' מלכים פ"י ה"ב). משא"כ מה שמצוין להחיות סתם ב"ג שמקיים שבן מצות אין בזיה (ראיה רמב"ס שם ה"ג).

וקבלת הגזירות – המצוות. העניין המיחוד שבקבלת המלכות בא לידי ביטוי (גם⁴⁵) בכך ש„אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום“, משא"כ קבלת הגזירות (מצוות) הייתה בשאר הדברות⁴⁷, ובכלל, בתורה צוה לנו משה מורשה – תורה בגימטריה תרי"א⁴⁸.

ו. עפ"ז יובן הטעם שהבדיל הרמביים את הציוויל שלא יעבוד עבודת זורה משאר המצוות – „אי זה הוא גור תושב, זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כו"ם עם שאר המצוות כו“:

כשם שאצל בני ישראל היו במתן תורה שני עניינים – קבלת מלכותו של הקב"ה (הגוררת עמה גם שלילת

בשינוי כתע. ולפי זה יצדיק יותר המשל ושיטת רב"י... שקבלתם מלכותי במצרים כו“.⁴⁹ (45) והיינו (עפ"ם המכילתא) ב' העניינים כפי שבאים בעשודה". אבל בכלות יותר "יל שזה hei כשאמרו נעשה ונשמעו (משפטים כד, ז) והקדימו העשה לנשמעו (ראה שבת פח, א). וראה סדר אליהו רבבה פלא" (רכ"ט): אתם צריכים לקבל מלכותו של מ"ה הקב"ה שבכלותם לו עליכם מתחלה ואמרתם כל אשר דבר ה' הנעשה ונשמעו. וראה ספרי רבבה לא, ג: מקבלים يول תורהך וכח"א... נעשה ונשמעו. וראה מדרש הגadol פרשנתנו יט, יז.

(46) מכות כד, רע"א (וש"ג).
(47) וכן יש לפרש גם במכילתא גם לא היה לך הוא בכלל קבלת מלכותו. אבל לפי הגרסאות שלפנינו (וכהבא בהשגות הרמבי"ז שם מ"ע א ול"ת א) משמע לבארה דלא יהיה לך הוא בכלל קבלת הגזירות, ועפ"ז, הביאור דלקמן בנינים – אני. – וגם צע"ק למה גם לא יהיה לך – נאמר מפי הגבורה.

(48) מכות כג, סע"ב ואילך. וראה סהמ"ץ להרמבי"מ מ"ע א (ובמל"ת א). השגות הרמבי"ז ושאר מפרשי סהמ"ץ שם.

והביאור בזה:

איתא במכילתא על הפסוק⁴² „לא יהיה לך אלקים אחרים על פנוי“: „למה נאמר, לפי שנאמר אנכי ה' אלקיך, משל למלך בשור ודם שנכנס למדינה, אמרו לו עבדיו גוזר עליהם גזרות, אמר להם כשיקבלו את מלכותי אגוזר עליהם, שם מלכותי לא יקבלו גזרות לא יקבלו. כך אמר המקום לישראל-Anכי ה' אלקיך לא יהיה לך, אני הוא שקבלתכם מלכותי (במצרים⁴³), אמרו לו כן, וכשם שקבלתכם מלכותי קבלו גזרות“. 138

והיינו שבמתן תורה היו שני עניינים⁴⁴: קבלת מלכותו של הקב"ה,

שאר המצוות שנצטו בני נח". אבל שם י"ל בפשותו, כי נוגע להמשך לשונו "(עד שיכפרו בע"ז) ויאבדו את כל מקומותיהם". וגם הרוי לא כתוב שיקבלו שלא לעבד ע"ז ויקבלו שאר המצוות כ"א עד שיכפרו בע"ז כו" (ולכן מסיים: שכל עכו"ם שלא קיבל מוצות שנצטו בין – בלי פירוט).

(42) פרשנו כ, ג.

(43) יש ממשיטים "במצרים". וראה הערא הבאו.

(44) וכמפורש שם לאח"ז בדבורי רבבי"ז, „אני הוא שקבלתכם מלכותי עלייכם סבוני“. ולכארו דוחק לומר שבזה גופא הוא המחלוקת מתי היה קבלת מלכותו. ונשמע דהמחלוקת היא מאייה פסוק למדין זה, ועל אייזו גזרות אומר קבלי גזרותי.

אבל ראה פ"י מרכיבת המשנה למכילתא. וראה השגות הרמבי"ז לסתמ"ץ מל"ת א: ואמרם שקבלתם עלייכם במצרים הוא לומר שכבר האמינו באקלות במצרים כו" והאמונה ההיא הזכיר עתה וקבעו אותה עליהם עלייהם והאמנו הון זה שהאמינו וקבעו עליהם להחזיק באמונתנו כו". וראה לא לב שמה בסהמ"ץ מ"ע א במלחלה.

ולהעיר מפי' מרכיבת המשנה שם דলיפי הגרסאות בתו"כ אחריו "צרייך להפוך הגרסאות בדברי תק וצריך להיות .. וקבלתכם מלכותי

[ועפ"ז מובן גם הטעם שפירתו זאת הרמב"ם בהלכות איסורי ביה דוקא – כי רק שם בא הדיון דגר תושב בהמשך לדיני גירות⁵².]

ג. עפ"ז יש לומר שעיל-דריך זה הוא בוגע ל"כל בא הארץ" – גם אלו שאינם רוצחים לקבל על עצם שבע מצות בפני בית דין ישראל (ולהכנס לגדר גר תושב) – שקיבלה מלכותו הוא עניין עיקרי בקיום שבע מצות על-ידם.⁵³

וזהו הקשר בין מה ש"צוה משה רבינו כו' לכוף כו' לקבל כו'" למתן תורה ולבני ישראל⁵⁴: תכילת מתן

בע"ז שם בגדר תושב אם צריך לקבל עליו שלא יבוד עפ"ז או גם שאר מצות היא – האם להלlot שם גר תושב די בקבלת מלכותו, שהוא שלילת כל העירה³⁴, או ש"ל גם קבלת מצות דלי.⁵⁵ (דרה גים ל"מ המדבר שמקיים כל ז' מצות, וזהו גם ל"מ המדבר שמקיים כל ז' מצות, אבל העירה³⁴, או ש"ל גם קבלת מצות דלי.) גר תושב שבועה דומה לגידירות גיראות תושב, שבזה המקבות ברמב"ם. וכן כאן בהל' מלכים מהדיבור עיקר בז' מצות ב"ג ולא בדין גירות. ועפ"ז יומתך מה שמשמיך שם "והוא מחידי אומות העולם" ואינו מפרט והוא שמקבל ונזהר לעשותו מפני פנוי שצוה הקב"ה בתורה כו' כמ"ש בהל' מלכים כאו, כי בזה מדגיש שם שלא נעשה לישראל⁵⁶ גר ממש, אלא נשאר מחידי אומות העולם.

(53) ראה גם ש"ט מהנה חיים ח"ג יו"ד סי' מו.

(54) להעיר שגם מ"ת לבני" בא ע"י "שכפה"

* וצנ"ק מה שלא כתוב בהל' אישו"ב שם גם זה דגר תושב צריך לזכוב בפני ג' דברים כמו"ש בהל' מלכים כאו, ואולי ר"ל, כי זה מונע מעצמי, דהרי התחלת ה"ז שם "אי זה הוא גר תושב" היא המשך לה"ז, "ושולשה נעומדים על גבו כו'", וכמו בגם בהמשך לשונו בה"ז שם "ולא מل ולא טבל" דיש כס"ד שגיאן איתנהו ב').

עובדת זורה – אנכי ולא יהיה לך) ובבלת מצות (בשאר הדברות כנ"ל).

– וمعنى זה בכלל גור, ש"מודיעין אותו עיקרי הדת שהוא ייחוד השם ואיסור עכו"ם⁴⁹ – קבלת מלכותו, וגם "מודיעין אותו מחלוקת מצות קלות ומחלוקת מצות חמורות כו'" – קבלת מצות –

הנה על-דריך זה הוא בגדר תושב, שאף בו יש עניין של "קצת גירות"⁵⁰ (ביחס לשבע מצות) – דהיינו קבלת המצוותalo לא בא מצד כפיה, כי אם מרצינו הטוב, צרכיהם להיות בה שני העניינים: הקבלה "שלא יעכוב כו"ם" – קבלת מלכותו, והקבלת ליקויים "שאר המצוות שניצטו בני נח" – קבלת מצות⁵¹.

(49) רמב"ם הל' אישו"ב שם ה"ב.

(50) לשון רבינו גרשום לרברות ט, א (נדפס שם ל' ב). ובמאיר יבמות מה, ב קוראו "גר לחזאיין". בטורת הבית הسلم להרש"א (בית חמישי ריש שער רביעי) מביא הגמ' בע"ז "אייזה גר תושב כל שקבול עליו כו' וחכ"א כל שקבול עליו שבע מצות בני נח ואחריהם אומרים אלו ואלו לא בא כלל גר דגר שנרגנירirk בקטן שנאנך דמי"י אלא אייזה גר תושב כו'" (ומשם ע"כ הגם לר"מ וחכמים). וראה ט"ז יו"ד ס"ב סוטק"א דלהרמב"ם – גר תושב "יצא מכלל העמים".

ובגלגולינו השם להר"י ענגל ע"ז סי' ב ד"ה אייזה דגמג... מוכח דגורות של גר תושב הווא שמקבל עליו מחלוקת גר תושב בתורת ישראליות ונעשה ישראלי למצוות אלה דאיilo ה' ב"ג עדין ומקימם בתורת ב"ג לא יפועל עז' ל' הבנטה תחת כנפי השכינה, דלשון זה מורה על ישראליות כו'. וראה גם אוצרות יוסף (להנ"י) חי' יו"ד (ח"א) אות יו"ד בביבאורי דברי הט"ז.

(51) עפ"ז יש לומר שגם מחלוקת ר"מ וחכמים

* ובגמרא לפנינו: לא בא כלל גר תושב ואיזהו כו'. וראה פרש"ג שם.

ועפ"ז יובן תוכו העניין "לכוף את כל באי העולם לקלב מצות כו'" – שההשתדלות לפועל על "באי העולם לקלב המצאות" צריכה להיות אף באופן של "כפיה" – משום ש"כפיה" זו צריכה לפועל על "כל באי העולם" קבלת מלכותו⁶⁰ בכל הגדרים שבזה^{**61}, וקבלת גזרותי, "לקבל מצות כו'"⁶¹.

ח. על פי כל הניל מובן תוקף הציורי המוטל על כל אחד מישראל לקיים מה ש"צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקלב מצות שנצטו בני נח" [דאע' פ' שדין גור תושב אינו שייך בזמן הזה⁶², הרי הציורי "לכוף את כל באי העולם לקלב מצות" חל בכל זמן, גם בזמן הזה⁶³,

כפי, משא"כ המذוכר בפניהם "לכוף את כל באי העולם", והוא המשך למלכותו ית' (במ"ת). (60) אבל כמובן שאינו דומה ל渴求 מלכותו של בני, ובפרט ע"פ הניל שאצל בני ה"ז באופן

של נחלתו, משא"כ בז' מצות אצל ב". (60**) עפ"ז יומתק מה שימוש ברמב"ם שנהרג על העדר והקלה בלבד ("ויל מי שלא יקבל יהרג") שאינו רוצה לקבל עליון מלכותו. וראה שורת מהנה חיים שם.

(61) ויל שמתעט זה כתבו הרמב"ם (ובכלל ז' מצות ב") בהל' מלכים מלחותותיהם, כי עניין הכספי – קבלת מלכותו, הוא עיקרי עניינו של מלך. וראה הל' מלכים ספ"ד. ושם פ"א ה"ד – לגבי מלך המשיח, "ויל כל ישראלכו". (62) כניל סעיף ד. וש"ב.

(63) להעיר גם שלא הזכיר הרמב"ם בהל' מלכים כאן אין מחלוקת גור תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אף שהזיכרו כמו"פ' בהלכותיו לפנ"ז – בכ"מ שהזיכיר גור תושב (נסמן בהערה 23).

כי כאן עיקר המذוכר וההדגשה ברמב"ם איך שהוא פרט בהחומר שעל בני" לכוף את כל באי העולם לקלב מצות, ושותה בא בהמשך למי".

תורה אינה רק שבני ישראל יקבלו על עצם עול מלכות שמים וועל מצות, אלא (גם) שיתקיים "והיה ה' מלך על כל הארץ"⁵⁵, של מלכותו יתברך תיוזע ותORGASH בכל העולם כלו⁵⁶. אולם מאחר של מלכותו ומצוותיו הם ביד בני ישראל באופן אופן של "נהלה" (כמו שכותב הרמב"ם בתחילת ההלכה: "משה רבינו .. הנחיל התורה והמצוות .. לבני ישראל") ונעשה שלהם למגורי⁵⁷ (ואף באופן שיש להם כביבול בעלות על זה: נקרת על שמם⁵⁸, מוחל על בבוזו וכיו', משומש תורה דיליה היא"⁵⁹) – הרי בידם הכח והציווי להביא את מלכותו יתברך ל"כל באי העולם"⁶⁰.

הקב"ה עליהם את ההר בגיגיות ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מوطב ואם לאו שם תהא קבורתכם" (שבת פח, א) – ע"ד "צוה משה כו' לכוף כו' לקלב מצות כו' וכל מי שלא יקבל יהרג". וראה מדרש הגדול שם. (55) זכריה יד, ט.

(56) וראה שמ"ר ספ"ט: כשנתן הקב"ה את התורה צפורה לא צוחה עופר לא פרח שור לא געה אונבים לא עופר, שרפים לא אמרקו קודש קדוש, הימים לא נדיעצין, הבריות לא דברו, אלא העולם שותק ומחריש וישא הקול אנכני כו'.

(57) כמרז'ל דגוי הלומד תורה ה"ז עובר על מושה מאורסה (סנהדרין נט, ריע"א) – הובא בכת"ל לרמב"ם כאן (כנייל הערת 3).

(58) ע"ז יט, א.

(59) קידושין לב, סע"א ואילך ובפרש"י שם ריע"ב.

(60) בסהמ"ץ להרמב"ם מ"ע ג: שצונו באחבותו ית' .. זאת המצואה ג"כ כוללת שנהי' קוראים לבני האדם כולם לעבדתו יתעללה ולהאמני בו וזה שאתה כשתאתב איש אחד ספר בשבחיו ותרבנה בהם ותקרו בני האהוב אותךו .. כאשרם איביך.

– אבל זהו פרט באחבותה/, שלכן קורא לבני האדם לעבדותו יתעללה ולהאמין, ולא עניין של

לכוף [כדמוכח מהדין הניל' (סעיף ד') בוגע לעבד, שטעם הכהפה מבואר בכסף-משנה "שכין זהה ברשות ישראל שהרי עבד הוא חייב לכופו לקבל שבע מצות" מצד זה ש"זה משה כו' לכוף את כל באי העולם כו'", מובן שכל מי שיש לו אפשרות בזה, ובמכל-שכן מי שיש לו קשר (על ידי מסחר וכיוצא בזה) עם בני נח – עליו להשתדל להשפיע⁶⁴ עליהם שיקבלו על עצם שבע מצות שלמה⁶⁵.

ט. ועדין דרוש ביאור: כיוון

אדם נכרי עושה עבירה אם יוכל למתוח יממה שהרי שלח הקב"ה את יונה לנינה כו' ובנסיבות מקור חס (מרגלוות) הביא הגהה מר' מאיר אריך עיי' רמב"ם פ"ח מוחל' מלכים דמצוה לכוף לכל באי עולם על ד' מצות שנצטו ב"ג וזה כדברי רבינו⁶⁶.

וראה שות' חת"ס חומ' סי' קפה: ונהי דמונמוס התיר כו' אבל להכשלים בעבודת ה' מי התיר אדרבה מצוה להזרותם.

(67) ראה מנשא רב מהחיד"א, כמ"ש בספר מגעל טוב (בדפוס פיעטרקוב – יד, א. ובהשלם ירושלים תקצ"ז – ע' 162): ואני אמרתי לגורני הנז' שיאמר לי بما מאמין ואל בה' א"י (אלקי ישראל), וחקרתי בזה ונראה בעניין שכך הוא. ואמרתי לו א"כ^{*} בברker ובברר אמר פ██וק שמע ישראל ותקיים ז' מצות ותוර משיתוף בכל אופן כי אם יחו' גמור לה' א"י. וקבע ואמר שלא יתפלל כי אם לה' א"י.

(68) להעיר גם ממ"ש התשב"ץ ח"ג סקל"ג, שאסרו לסייע לב"ג (אם) להוציא על ד' מצות שלחם גם היכא דלייא "לפנוי עור", שהרי "חייב למונע .. צדיב להפיטש". ובפשות החיבור להפרישים הוא מצד הציוו לכוף – הינו שি�ינו גם עכשו. וכן ביאר דברי התשב"ץ בספר קול צופיר (הרבר גושוווני, ירושלים תש"ג) ע' רלא.

* ולכאורה ביאור הנהגת החיד"א מובן ע"פ הניל' (ס"ז) שעלה בנו^{**} לפועל אצל ב"נ קבלת מלכותו. ואח"כ קבלת מצות. ואכ"ם.

כנ"ל סעיף ד' – זה חילק (והמשך) ממתן תורה ומקבלת התורה של בני ישראל, מכל מה ש"הנחלת התורה והמצות .. לישראל".

ומה שבזמן זהה אין יד ישראל תקיפה, וממילא אי אפשר לכופו בדרכי כפיה בפועל ממש (וככל-שכן שלא באופן ש"כ' מי שלא קיבל יהרג") איין בכך כדי לפטור מהחייב "לכוף" בכל אופן אפשרי, "בכפיית דברים, להמשיך להם אל רצון קונם וחפץ צורם"⁶⁴.

וכיוון שהציווי הוא בתקפו גם בזמן זהה, וציווי זה אינו על מלך⁶⁵ או על בית דין⁶⁶, אלא על כל מי שיש בידו⁶⁷

משאי' בבלת גר תושב היא בעיר בוגע לישיבת הארץ, כמי' בה' אישׁם.

(64) לשון התו"ט שנסמך בהערה 30. וראה ויק"ר פ"ז, ה (בسوוף): והוא עד אלו ישראל כו'. או ראה אתה הראת לדעת. או ידע ידעת היום. אם לא יגיד ונשא ענו אם לא תגידוALKOUT לאותות העולם הרי אני פורע מכם כו'. ובספרונו פרשנתנו יט, ו: ואתם תהיו למלכת כהנים. ובזה תהיו סוליה כי תהיו מלמתה הבנים להבini ולהבות לכל המין האנשי לקרו כולם בשם ה' ולעבדו שם אחד.

(65) "א שדברי הרמב"ם כאן 'וכו צוה משה שלפבי' (ה'ו) בעיר שהשלימה (וראה קריית ספר להמבריש' באן), והינו שהמדובר במלחמה (והוא מדיני מלך) ואני שיר' בזמנן הזה. אבל מלשון הרמב"ם ושכחה בהלכה בפ"ע, משה ובינו לא הנחי תורתו והמצות לא לישראל .. אבל מי שלא רצה .. וכזו משה כו' לכוף את כל באי העולם" לא משמע כן. ובפרט שכן כתוב בספר ה"ט שם "שכל עכ"ם שלא קבל מצות שנצטו בגין הרגין אותו אם ישנו תחת ידינו".

(66) ולහעיר שאפלו את' שלציוויו הוא על ב"ד הר' לב"ג מספיק דיין אחד (רמב"ם הל' מלכים ספ"ט). וראה בהנסמן בהערה 68 בסופה. ראה ספר חסדים סי' תשכד: אם רואה

לקיים „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו“.

ואם כן, מובן שבדרך כלל נאלצו היהודים להמנע מכך מטעני פוקחنفس, וגם במקרים יוצאים מן הכלל שבהם עסקו בכך, געשה הדבר בזיהירות מתאימה ובלתי פרטום. ואם כן, מובן גם מה שלא פרסמו שאלות ותשובות בזה. ויל' שמהאי טעמא לא נזכר דין זה („לכוף“) בשלחן-ערוך ונושאי כליו, שכן בזמניהם ההם היה בכך פוקחנפש⁶⁹.

ומובן, שבכל מצב שבו חשש זה איןנו קיימים לגמר – כמו במדינות אלו – הרי ישנו הצעויו לכוף.

ג. לכארה יש להקשوت על כך מהدين בשלחן-ערוך⁷⁰: „ויזהר מההשתתף עם עכו"ם שמא יתחייב לו שבועה וועובר משום לאין ישמע על פיר“, דמזה מוכח שהטעם שאסור לגרום לכך שהנכרי ישבע בעבודה זרה הוא מצד האיסור „לא ישמע על פיר“, ואילו לפי הניל הרוי יש בזה איסור בפני עצמו, ואדרבה, ישראל זה מחויב להשפיו („לכוף“) על הנכרי שלא יעבור על איסור עבודה זרה?

יתירה מזו: נפסק בשלחן-ערוך⁷¹, „דברים שהם מיוחדים למין מיini אלילים... אסור למוכר לעובדי אותן

⁶⁹* ואינו דומה להל' גרים והל' עבדים, וכן כוב' הלכות בשעו"ע (כמו י"ד סי' קנג-קנו ועוד) בקשר לאו"ה כי – כי פשוט שאינו דומה הלכות בשיקות לנו"ה יהודי פרטלי, להחיו שבנ"י יכו' את כל בא"י העולם (ובענין של אמונה וכו').

(70) או"ח סקנ"ג.

(71) משפטם בג. גג.

(72) י"ד ר"ס קנא.

שהצעויו „לכוף“ חל גם בזמן זהה – מדוע אין דין זה מפורש בשלחן-ערוך ובונושאי כליו?

זאת ועוד: הלא הצעוי מחייב כל מי שיש באפרותו „לכוף“ (כנ"ל) – ומפורם הדבר, שבדורות הקודמים היו ربיהם מישראל שהיה בידם הכהה והנתנים המתאים לכך, והם בודאי קיימו את הצעויו ועסקו בזה; ועוד – בודאי התעוררו בזה שאלות שונות (היאך הוא חיבור הכהפה, באיזה אופן וכו') – ואם כן, למה לא מצינו בספרינו – שאלות ותשובות שדנו בעניין זה?

ויל' הביאור בזה: ידוע בדברי ימי ישראלי בזמנים שעברו, גם במדינות שבהן ענין הגירוש לא נאסר על-פי חוק הממשלת ומטעמה, נזהרו יהודים מכל דבר העולם להתפרש בפעהלה של טיען למשחו להtaggir (aphael) במקומות שהגר בא מעצמו להtaggir, ופשיטה כאשר הפעולה הייתה עלולה להחשב כהשתדלות ותעמולה לגירר גרים) – כי גם במדינות אלו הייתה זו סכנה, עקב הלבולים והעלילויות שהדבר היה עלול לעורר, ובפרט מפני החשש הגדול, שהדבר יונצל כנגד בני ישראל בשאר המדינות – כפי שאנו רואים בויכוחים שבימי הביניים ועוד, ואפלו בדורות האחרונים –

ומובן, שגם השתדלות של יהודי להשפיע על בן נח (ומכל-שכן באופן של „כיפה“) לקיים שבע מצוות היהת כרכחה בסכנה כיו"ב, משום שהדבר היה עלול להיראות בעיניהם כהתרבות באמונותם וכו') / ובפרט כיון שצרייך לומר לבן נח⁷²

(72) ראה לעיל העירה 35.

ומכירה, או להשאיל להם כ"ר ולהללוותן⁷⁷ באופן שהישראל מרווח מהשאלה או מההלואה תיכף או בעtid, או מפני דרכי שלום וכיצד באזה (לשלול איסור, לא תחנום"⁷⁸, על כן מותר למכור להם משא"כ מצד לא ישם⁷⁹ ו"לפנוי עור", שהם איסורי לאו, אסור למכור גם במקום הפסד (כל-שכון) במקום מניעת הריות.

ולכן, בנידון דין – בזמן ובמקום (במדינתה זו) שאין שום סכנה ח"ז כלל בשחדלות של בני ישראל להשפיע על אומות העולם שיקבלו על עצם שביע מצוות, ואף לא הפסד ומניעת הריות בממון (ואדרבה, ההשתדלות תביא סיוע לישראל, כדלקמן), חל בכל תקפו החזיב "לבוק את כל באי העולם לקבל מצות שנצטו בני נח".

יב. בנוסוף על העיקר, שהשתדלות להשפיע על אומות העולם שיקבלו על עצם שביע מצוות היא ציווי שנמסר למשה ר宾נו מפני הגבורה" (כפsek הדין המפורש ברמב"ם), בוגע לזמןנו יש להסביר עוד עניין – שהשתדלות תביא תועלת וטיעע לבני ישראל:

כל בני ישראל עומדים תחת הרושם הנורא מה懋אות האמורים ר"ל שארעו לפני ארכבים שנה. באotta עת נראה בבירור, שמדובר שבו היו חסידי אומות העולם שמרו במידה מסוימת שביע מצוות, הודיעו הלאו ממשי רציחה וגזל ר"ל – ועיין באה (בדרך הטבע) הצלחה לנמה וכמה עשריות בניין ישראל.

(77) שבתווע"ע יוד"ס קמח (ס"א).

(78) שם סקנ"א ט"י ואט"ז שם.

אליליים (משום לפני עור⁸⁰) ואם קונה כ"ר לשורה מותר – הינו שאפשר למכור אותו למי שאינו "עובד אותו אליליים", אף שהלה ימכרם לעובד אותו אליליים", שכן "אלפני עור מקפידין אבל אלף דלפני לא מקפידין"; ויש אמרים⁷⁵ שהאישור למכור ל"עובד אותו אליליים", הוא "דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכל לקנות במקום אחר, אבל אם יכולם לקנות במקום אחר מותר למכור להם כו'", משום שכחאי גוננו ליתא לאיסור "לפנוי עור".

וחמוה: מאחר שישנו חיוב לכופף בני נח שיקבלו על עצם שביע מצוות, הרי לכורה כל-שכון שאסור לעשות פעליה שתאפשר להם לעבור על שביע מצוות (aphael בօpun שאין בו משום "לפנוי עור"!).

[ווע"פ שעיקר הציווי של משה רבינו (לכופף כ"ר) הוא להשתדל שבאי העולם יקבלו מעל עצם⁷⁶, כנ"ל – הרי מובן ופושט שאין כל מקום לכך שיהודי יעשה פעליה המסייעת לבן נח לעبور על שביע מצוות, הופך הקבלה שפנעל עליון!]

יא. והביאור בזה יש לומר: הציווי "לבוק את כל באי העולם כו'" אמרו במקום שקיים הציווי אינו גורם לישראל היוזק (הפסד, מניעת הריות וכו'). ומאחר שהנידונו בשליחן-ערוך שם הרי הוא מסחר

(73) ראה מפרשים ליריד שם.

(74) ש"ך שם (וב"ה בשאר מפרש השו"ע).

(75) רמ"א שם.

(76) עיין לקיש חטו ע' 150. ח"כ ע' 140.

ובכ"ג.

יחס של כבוד והערכתה לישראל, שבראות אומות העולם כיצד היהודים משתדלים ופועלים שביעולם ישלו הצדקה והיוושר, ומתחמץ לטובות כל השכונה, המדינה, והאנושות כולה – איזו „וראו כל עמי הארץ“ כי „נתןיך את ישראל“ לארו גוים⁸⁰, ויתרומם ויתנשא גאון יעקב.

יהי רצון, בני ישראל ישתדלו ויתאמצו להשפיע על בני נח שיקבלו על עצם לשמר את שבע המצוות שנצטו עלייהן מהקב"ה; ואשרי חלום וגדול זכותם של אלו שיתעסקו בכך, דኖסף על כך שיגרמו תועלות וסיווע ליהודים ולאיניהם יהודים, וככמה וככמה עניים (כגיל) – יש כאן עיקר שבעיקרים: הם מקיימים ציוויו ש„צוה משה רבינו מפני הגבורה“.

וקיום ציווי זה הוא גם הכהנה קרובה לקיים הייעוד „כי או אהפור אל עמיהם שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ועלעבדו⁸¹ שכם אחד“⁸², בගולה האמיתית והשלימה, על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש. (משיחות אחש"פ והთונדיות שלא"ז תשע"ג)

(80) ישי' מט, ו. ושם מב, ו. ואתnge לברית עם לאור גוים. וראה רד"ק שב: השנית כי בסבת ישראל יהיה הגוים שומרין שבע מצות וליכו בדרך טוביה. וראה מכ' ר"ח ניסן תש"ב (נדפס בהגשה' עם לקוטי טעמיין בר' וביאורים (קה"ת, תשמ"ז) ע' מרלו ואילך).

(81) כ"ה – ועלעבדו (בואה") – ברמב"ם שבהערה הבאה. וראה לקוש' חכ"ג ע' 103 בהערה.

(82) צפנאי, ג, ט. רמב"ם הל' מלכים ספ"א. וראה הגש"פ שם בהערה.

ובודאי לא תקום פעמים⁷⁹, ר"ל וח"י, צרה, ואך טוב, ובטוב הנראה והנгла ממש – יהיה לכל אחד ואחת שליט"א – לישראל;

אולם עתה, בהיותנו במצב ובזמן שבו רבים נפגשים לעיתים תכופות בענייני מסחר וכיוצא בזה עם אינס- יהודים, ובՃרכי נעם וקריבות וכו', הרי ישנה דוגמא היה מהנה^ל,

– ובמכל-שכן מעשיהם של אלו אז: באותו זמן הייתה זו סכנה לחסידי אומות העולם, וכל-שכן עתה, ובפרט כאשר יש בכך תועלותUberom –

והדבר מעיד שקיים מצות דבני נח מביא תועלת (גם) לבני ישראל, ובכמה אופנים שונים.

– וגם בנסיבות מסוימות: כאשר בפני אינוי-יהודי עומדת הבירה – אם לגורום לישראל נזק והפסד ח"ו (ברנסה וכיוצא בזה) או אדרבה, לעוזר ולסייע לו – הנה אם אותן אינוי-יהודי חזור בהכרה שיש עין רואה ואוזן שומעת וכו', ובידיעה שעליו לקיים שבע מצות, תהיה לך השפעה טובה ביותר (גם) על היחס שלו לבני ישראל.

ונקודת נוספת: בנוסף לכך של-ידי השתדלות כזו יתוספו אלפיים רבים של אינוי-יהודים שיקימיו שבע מצות – כמו וכמה אלפי פעמים של קיימ ציווי הקב"ה, ועליהן נוספת גם התועלת עבור בני ישראל, כגיל – הנה גם ההשתדלות גופא היא עניין המעורר

(79) ל' הכתוב – נחום א, ט. וראה לקוש' חכ"ג ע' 306 הערכה 55 ובשו"ג.

